

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” คนไทยมีคุณธรรมนำความรู้ รอบรู้เท่าทันโลก มุ่งที่จะพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลยั่งยืน ซึ่งต้องมีการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น และเชื่อมโยงกันเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา การเสริมสร้างทุนทางสังคม หลักที่ต้องเสริมสร้างต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนและระหว่างชุมชน เพื่อเป็นพลังของการพัฒนาประเทศ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต้องอาศัยทรัพยากร ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ และระบบบริหารจัดการ “บุคลากร” เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าขององค์กร ดังนั้นองค์กรที่มีบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ บุคลากรขององค์กรควรได้รับการเอาใจใส่ดูแลและพัฒนา เพื่อให้บุคลากรมีความสุข ความพอใจและเต็มใจที่จะทำงานอย่างเต็มศักยภาพ หากบุคลากรในองค์กรมีความเครียด ไม่มีความสุขในการทำงานจะก่อให้เกิดปัญหาโดยตรงต่อผลผลิต อาจทำให้คุณภาพลดลงหรือไม่ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ ในด้านการศึกษาชั้นผลิตก็คือ เด็กนักเรียน ส่วนบุคลากรที่เป็นผู้ผลิตก็คือ ครู (กาบจันทร์ จุมปา, 2550: 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสนองนโยบายตามที่กฎหมายกำหนด ทำให้สถาบันการศึกษา ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะครู ต้องปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา มีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขึ้นมาใหม่ เพื่อให้การจัดการศึกษาของไทยมีความเป็นสากล ทันต่อยุคสมัย ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ โลกร่วมแดน และเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข อีกทั้งต้องการให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายหรือเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดเนื้อหาทักษะกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจสามารถวิเคราะห์มาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้ (สุชิน เพ็ชรรักษ์, 2544: 28)

นับจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบันจากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีปัญหาต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงและต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิด วิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

คุณธรรม จริยธรรมในด้านครู พบว่า มีปัญหาขาดแคลนครู ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ไม่ได้คนเก่ง คนดี และใจรักมาเป็นครู (การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2553-2561, 2553 : 1-2) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในด้านครู พบว่า ครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษาในวิชาเอกที่สอนโดยตรง ครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากภาระงานสอนมาก ครูมีศักยภาพไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ครูต้องสอนหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูใช้เวลาในการทำผลงานวิชาการมากทำให้สนใจในการสอนน้อยลง ครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน การพัฒนาอบรมครูไม่สอดคล้องกับความต้องการของครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2552, 118-119) ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจทำให้ครูเกิดความกดดันในการทำงาน ประกอบกับปัญหาสภาพทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน การแข่งขันด้านวัสดุ จะส่งผลต่อสุขภาพจิตทำให้เกิดความเครียดได้

สมเดช มุงเมือง (2544 : 300-301) ได้กล่าวไว้ว่า ครูและผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) มักจะเกิดอาการไฟไหมดเชื้อ มีความเครียดในการทำงานสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่างานของพวกเขจะต้องรับผิดชอบต่อปัญหาและหาแนวทางในการแก้ปัญหาของผู้อื่น และอาการไฟไหมดเชื้อมักเกิดกับผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับคนที่มีความเครียดสูง ซึ่ง Farber และ Miller ได้ศึกษาสาเหตุของอาการไฟไหมดเชื้อของครู (Teacher Burnout) พบว่า ปัญหามาจากความไม่เอาใจใส่นักเรียน จำนวนนักเรียนในชั้นมากเกินไป ต้องตรวจงานของเด็กอย่างหนัก รับผิดชอบงานสอนหนักเกินไป เงินเดือนต่ำ รายได้ไม่พอกับการครองชีพ ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้บริหาร และถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมในทางเสื่อมเสีย

ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบทั้งด้านการเรียนการสอน การให้คำปรึกษาด้านการศึกษา สังคม และส่วนตัว เนื่องจากครูคือผู้รับผิดชอบและลงมือปฏิบัติงานสอนเพื่อถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านต่างๆ แก่นักเรียน รวมทั้งเป็นผู้ให้ความเอาใจใส่ ดูแล อบรม กล่อมเกลานักเรียนเป็นคนดีของสังคม สิ่งนี้ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งบุคลากรกลุ่มต่างๆ ได้แก่ เพื่อนครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคนในสังคม ต่างมีความคาดหวังในตัวครูสูง ผู้เป็นครูจึงต้องมีลักษณะที่พึงประสงค์ในการเป็นครู ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด การปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู นอกจากนี้ครูในโรงเรียนมัศึกษายังมีงานและบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบหลายด้าน ได้แก่ งานสอน งานธุรการ ชั้นเรียน งานด้านกิจกรรมและการบริการนักเรียน งานปกครอง งานแนะแนว งานด้านมนุษยสัมพันธ์กับทุกกลุ่มในสังคม งานด้านการพัฒนาตนเอง งานพัฒนาสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะงานหรือบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบเฉพาะของงานครู

จังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดหนึ่งในเขตพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีปัญหาการจัดการศึกษาอย่างมากมาย ในแผนพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2552-2555) ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ คุณภาพการศึกษา พบว่านักเรียนในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ต่ำกว่าร้อยละ 50 และส่วนใหญ่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ครูและบุคลากรทางการศึกษาขอย้ายออกจากพื้นที่ การศาสนศึกษา ความไม่ปลอดภัยในการเดินทาง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และระบบ

การอุดหนุนและสนับสนุนด้านงบประมาณ (แผนพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2552-2555, 2553 : 27-33)

จากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องตกเป็นเป้าหมายการโจมตีของกลุ่มคนร้ายหลายครั้ง ดังที่ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12 ได้สรุปข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2547 ถึง วันที่ 7 กันยายน 2553 พบว่าครูที่เสียชีวิต บาดเจ็บ และทรัพย์สินเสียหาย จากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ จำนวน 315 คน ซึ่งจังหวัดที่มีครูเสียชีวิตมากที่สุด คือ จังหวัดปัตตานี จำนวน 58 คน โรงเรียนถูกเผาจำนวนทั้งสิ้น 287 โรงเรียน (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12, 2553) ปัญหาครูถูกฆ่า โรงเรียนถูกเผา ทำให้หลายโรงเรียนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องหยุดการเรียนการสอนบ่อยครั้งมาก เพราะครูไม่มั่นใจในความปลอดภัย แม้จะมีกำลังเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ อาสาสมัคร และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน คอยปกป้องดูแลให้อย่างเข้มงวดก็ตาม ครูผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ต้องใช้ชีวิตภายใต้ความหวาดกลัว หวาดระแวง ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูมีความเครียดในการปฏิบัติงาน ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อบรรยากาศในสถานศึกษา และที่สำคัญยังส่งผลให้เกิดความตกต่ำในด้านคุณภาพการจัดการศึกษาอีกด้วยได้ (สมนึก มีแสง, 2550)

จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติงานของครูนั่น สิ่งนี้อาจทำให้ครูเกิดความเครียดในการทำงานมาจาก 2 ด้าน คือ ด้านภายในองค์กร เช่น ภาระงานมีมาก ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร และด้านภายนอกองค์กร เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัว สังคม และเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการจัดการศึกษา มีหน้าที่ให้การศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอันเป็นกำลังสำคัญของประเทศ ให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุด มีสุขภาพจิตที่ดี สมบูรณ์ ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอย่างมีความสุข ทนต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนได้ หากครูมีความเครียดในการทำงานระดับสูงก็ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ และย่อมส่งผลไปถึงประสิทธิภาพการทำงาน ทำให้งานไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลที่สมควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี ไม่เครียด จะส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดีและการพัฒนาการศึกษา ก็จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการครู ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 มีความสนใจที่จะศึกษาความเครียดในการทำงานของครุมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 โดยขอขยายของการศึกษาผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการ มาปรับปรุงให้เป็นแนวคิดของผู้วิจัยเกี่ยวกับความเครียดในการทำงานของครู มี 2 ด้าน คือ 1) ด้านภายในองค์กร และ 2) ด้านภายนอกองค์กร ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัย

มีความประสงค์ที่จะศึกษาว่า ความเครียดในการทำงานของครูอยู่ในระดับใด เมื่อเปรียบเทียบ ความเครียดในการทำงานของครู โดยจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่ง และ ขนาดของโรงเรียน แล้วแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้ผลการวิจัย เป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับครู ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการปรับปรุงหรือลดแหล่งที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงาน ของครู ซึ่งจะช่วยให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการทำงานของครุมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15
2. เพื่อเปรียบเทียบความเครียดในการทำงานของครุมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ในจังหวัดปัตตานีที่มีเพศ ต่างกัน มีระดับความเครียดในการทำงานแตกต่างกัน
2. ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ในจังหวัดปัตตานีที่มี ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีระดับความเครียดในการทำงานแตกต่างกัน
3. ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ในจังหวัดปัตตานีที่มี ตำแหน่งต่างกัน มีระดับความเครียดในการทำงานแตกต่างกัน
4. ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ในจังหวัดปัตตานีที่ ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีระดับความเครียดในการทำงานแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องความเครียดในการทำงานของครุมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงระดับความเครียดในการทำงานของครุมัธยมในจังหวัดปัตตานี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร โรงเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการลดแหล่งความเครียดในการทำงานของครู ซึ่งจะช่วยให้ครู ปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

2. นำผลการเปรียบเทียบความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ที่มีเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน ไปใช้เป็นแนวทางในการควบคุมความเครียดในการทำงานของครู ให้อยู่ในระดับที่พอเหมาะแก่การพัฒนาองค์การ โดยประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมหรือฝึกอบรมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เพื่อป้องกันภาวะความเครียดจากการทำงานของครูต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่จะศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาระดับความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ 1) ด้านภายในองค์การ และ 2) ด้านภายนอกองค์การ

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 จำนวน 537 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 จำนวน 230 คน โดยใช้สูตร Yamane' (อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชยศุภวงค์, 2546: 100)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

3.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

3.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ

- 1) น้อยกว่า 5 ปี
- 2) 5-10 ปี
- 3) มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป

3.1.3 ตำแหน่ง จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ

- 1) ข้าราชการครู
- 2) พนักงานราชการ
- 3) ครูอัตราจ้าง

3.1.4 ขนาดของโรงเรียน จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 300 คน
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 301 – 1,499 คน
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเครียดในการทำงานของครูมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ

- 1) ด้านภายในองค์กร
- 2) ด้านภายนอกองค์กร

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำจำกัดความในการศึกษาวิจัย เพื่อให้เข้าใจความหมายที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความเครียด หมายถึง การที่บุคคลต้องเผชิญอยู่ในภาวะที่รู้สึกกดดัน ไม่สบายใจ ไม่แน่ใจ ว้าวุ่นใจ วิตกกังวล ถูกบีบคั้น ทำให้เกิดการตอบสนองของร่างกาย จิตใจ ความคิด ถ้าบุคคลสามารถปรับตัว และมีความพึงพอใจก็จะทำให้เกิดพลังในการจัดการสิ่งต่าง ๆ แต่หากไม่มีความพึงพอใจและไม่สามารถปรับตัวได้ ก็จะทำให้เกิดความเครียด ส่งผลให้เสียความสมดุลในการดำเนินชีวิตในสังคม ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน

2. ความเครียดในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกด้านจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกทั่วไปในการทำงาน เป็นสภาวะที่ไม่สมดุลที่มีผลมาจากการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อร่างกายและจิตใจ ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาและก่อให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานทั้งในด้านบวก และในด้านลบ ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ 1) ด้านภายในองค์กร และ 2) ด้านภายนอกองค์กร

3. ด้านภายในองค์กร หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่มีผลทำให้เกิดความเครียดในการทำงาน เช่น ลักษณะงานที่มากเกินไป งานมีความเร่งด่วน งานซ้ำซากจำเจ นำไปต้องทำงานในด้านที่ไม่ถนัด ต้องทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน การแบ่งงานที่ไม่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ ภาระเบาและขั้นตอนในการทำงานมากเกินไป บรรยากาศในการทำงานไม่ดี ขาดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ร่วมงาน และกับผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

4. ด้านภายนอกองค์กร หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรที่มีผลก่อให้เกิดความเครียดในการทำงาน เช่น ลักษณะงานที่ทำให้ผลกระทบต่อสัมพันธภาพในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจไม่เพียงพอกับค่าครองชีพ ขาดความร่วมมือจากชุมชน การเดินทางที่ลำบาก รู้สึกไม่ปลอดภัย และเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เป็นต้น

5. ครู หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานดังนี้ คือ 1) ข้าราชการครู 2) พนักงานราชการ 3) ครูอัตราจ้าง

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ความเล็กใหญ่ของสถานศึกษาที่ครูปฏิบัติงานอยู่ โดยจำแนกตามจำนวนผู้เรียนดังนี้ คือ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 300 คน 2) โรงเรียนขนาดกลาง เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 301 – 1,499 คน และ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับเขต ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัด ประกอบด้วย สถานศึกษาที่ทำการเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ในจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

Prince of Songkla University
Pattani Campus